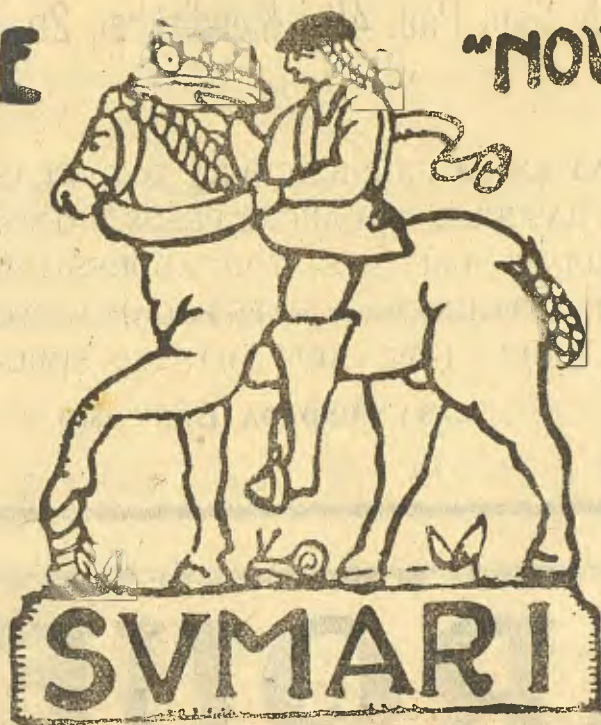

OFRENA

ORGUE DE

"NOSTRA PARLA"

BALDOMER PARRAMÓN: *El bell parlar com a instrument de perfecció humana.*

EDUARD MARTÍNEZ FERRANDO: *Sintesi del criteri valencianista.*

LLUIS NICOLAU D'OLWER: *La «Eneida» a Catalunya.*

El Centre Regionalista de Mallorca i la nostra llengua. Bateg vital.

Poesies de Miquel Fortesa, Josep M.ª Girona i Pau Berga.

SECCIÓ CRÍTICA.

DE LES NOSTRES TERRES.

BARCELONA · CIVTAT D MALLORCA
PERPINYA · · VALENCIA

GRANS TALLERS METALÚRGICS
DE
MARIAN RAMONET

Carrers de Sant Pau, 46 i Mèndizàbal, 25-BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA FABRICACIÓ DE TOTA CLASSE D'ARQUES DE
SEGURETAT, BASCULES, BALANCES, PESOS, PREMSSES PER A COPIAR,
CARRETS, CUINES, DEPOSITS, TORRADORES I MOLINETS, PER A
CAFE, ESTUFES, FORNETS, PORTES-FOGAINA, ENGRAELLATS, DES-
: : : : : AIGUES I DE VARIS ARTICLES SIMILARS : : : : :

CASA FUNDADA L'ANY 1830

ARQUES
PER A VALORS
BÀSCULES

PER A CARROS I VAGONS
Fills de A. ARISÓ

Sans, núm. 12

Telefon H. 397

BARCELONA

OFRENA

FARRÓ-LL.

ORGVE DE "NOSTRA PARLA"

AGRUPAMENT DE BALEARS, CATALANS, ROSSELLONESOS
I VALENCIANS

REDACCIONS.—BARCELONA: Aragó, 228

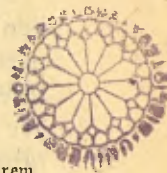
CIUTAT DE MALLORCA: Sant Bartomeu, 17, pral.—PERPINYÀ: Llanterna, 7, bis.

VALENCIA: Eixarchs, 17. 2.^{on}

Deferents amb totes les opinions, que s'fen llealment exposades, per a assolir el desvetllament nacional dels pobles amb personalitat pròpia, insertarem en aquestes planes els treballs publicables que se'ns enviïn, advertint que l'admissió d'un article, no significa que aprovem les orientacions que pugui donar son autor.

SEGONA ÈPOCA - ANY II: NÚM. 7

FEBRER DE 1918

EL BELL PARLAR COM A INSTRUMENT DE PERFECCIO HUMANA

PER BALDOMER PARRAMON

(Discurs llegit en la «Diada de la Llengua Catalana» celebrada a Molins de Rei per la Delegació de «Nostra Parla»)

Tot moviment social per a que esdevingui beneficiós per al progrés humà, ha d'estar sostingut per una ferma espiritualitat.

Tota actuació descarnadament política, social o econòmica no donarà mai cullita de fruits positius.

Podrà encarar-se ardidament l'home contra formes arcaiques o negatives. Podrà enderrocar-les, si voleu, mes la seva labor no serà altra cosa que la creació de vicis i d'errors nous contra dels quals hauran de sortir a batallar altres homes, i aixís sucesivament a través de les generacions, fent esforços inaudits per a sortir d'un abim, mes per estimbar-se dins d'un altre abim, sens fer mai obra constructiva fins que arribi a una concreció en la que intervingui l'idealitat com a primer element.

Si la característica de l'home és la seva naturalesa espiritual, i aquesta condició el diferencia de las especies inferiors i l'honra, com a esser privilegiat de la Creació, no tindrà la ventura de sentir-se digne de la seva gerarquia, fins que hagi donat satisfacció a n'aquesta espiri-

tualitat i que és el primer tresor del seu llinatge.

I podriem dir que les seves reivindicacions, que com a justes i llegendimes les proclama l'enteniment, estan lligades i subordinades a la seva dignificació, no poguent avançar aquelles sense la força de la segona.

El primer instrument de dignificació humana és el llenguatge: es el bell parlar.

Podriem dir, ademés, que la major sublimació de l'esperit es funció de l'art.

I combinant les dues afirmacions, resulta que l'art de bell parlar és el principal element d'elevació espiritual.

Tota persona deu portar en si mateix un artista visible o latent, ja que, a la presència d'una obra artística, se sent sempre impresionada la nostra ànima demostrant-se l'afinitat que existeix entre les dugues.

Mes, de totes les formes amb les quals l'art se manifesta, o pot produir-se, una tant sols és assequible a totes les criatures humanes; l'art de la paraula.

A la presència de una creació genial d'en Gaudí, tots ens sentim meravellats; mes no tots desitgem ser arquitectes.

A la contemplació d'una obra del Donatello, tots admirem la vida que ha pres el marbre al conjur del cisell; mes no tots desitjem ésser escultors. Com no tots voldriem ser músics al saborejar les melodies d'un Beethoven, ni pintors al extasiar-nos amb davant d'un quadre de Velasquez encara que arribi a la nostra ànima tota l'emoció estètica de les obres dels dos grans mestres.

Mes quan les magnificències de l'art ens arriben amb el veïcol del verb; quant la paraula, parlada o escrita, amb les seves fascinacions fa estremir-nos d'emoció, no solzament rebem íntegre tot el cabal artístic; no solzament sentim rabejar-se i colgar-se nostre esperit en un mar d'excel·lentes emanacions; sinó que tots desitjem ser oradors, ser literats, ser poetes.

I és que la paraula esdevinguda bellesa, ens excita l'instint artístic; instint que descansa en la capacitat innata de produir art amb l'exercici de la paraula, instint vital que revela les ansies de l'esperit de volar a més pures regions sobre les ales de l'art.

I s'explica el nostre arrobament: puix si no tenim tots un buril per a esculpir, un pinzell per a pintar o no tenim la aptitud innata de conèixer l'arquitectura, estem dotats tots d'un instrument, el més universal el més eficient per a l'expressió artística, la paraula.

I com que la paraula la posem tots, i el bell parlar és patrimoni de tots, quan rebem la suggestió de l'art de la paraula, tots sentim el crit de la nostra consciència que diu: Jo també voldria atresorar aquesta virtut maravellosa. I ho diu perquè sab que no li manca cap facultat per a obtenir-ho. I ho diu perquè se sent acusada per les seves irreverències envers un dò tan prodigiós. I ho diu perquè l'ànima humana, àvida sempre de perfeccionament, endevina, en la seva intuïció, que l'art del bell parlar és el camí més directe envers ses nobilíssimes aspiracions.

Per això (i no confonent-lo mai amb un xorc pedantisme), cal fomentar l'art del bell parlar per a accelerar la marxa progressiva de l'especie humana, impulsant-la sempre vers el seu enlaira-ment; per asserenar-li l'íntel·ligència evitant-li els trastorns a que es veu constrenyida, a l'entronitzar o abatre les doctrines errònies a costa de sang i lluita, tot buscant a les palpentes la seva redempció.

Si l'exercici de la paraula es l'afirmació de la

personalitat humana, i l'art del bell parlar és la magnificació d'aquesta personalitat, la possessió d'un determinat llenguatge parlat per un poble deu ser l'afirmació de l'existència d'aquest poble, i per nosaltres el parlar bellament la llengua catalana, serà no sols l'afirmació, sino la dignificació de la nacionalitat catalana.

Una persona més omenys moralment bastardada que no tinga el sentiment de la raça, podrà acceptar sense protesta de la seva consciència un llenguatge exòtic; empro, mai el tolerarà la col·lectivitat que és aon radica el sentiment nacional.

Aixís una raça viril no permetrà mai que sia arrebatat el seu llenguatge perquè sab que ell per sí sol és raó suficient de la existència: Com no consentirà que sia profanat perquè, fora la seva deshonra.

Un poble fort que se senti, com el nostre, designat per altíssimes funcions de soberania, servarà el propi idioma com a demostració viventa del seu ésser; l'honrarà com el major segell de la seva glòria i el cultivarà com element primordial de civilitat i de dignificació.

Per a practicar tan augusta funció, no és que el poble haja d'estar constituït de cop i volta per veritables artistes del bell parlar; basta sols que el regonegui com un mitjà d'enlaira-ment moral; que tinga fé en la seva eficàcia i sobre tot que hi visqui perfectament identificat, ço que solzament pot obtenir-se parlant la llengua pròpia.

Un idioma no és pas producte de les elucubracions d'un erudit ni de les deliberacions d'una academia de filòlegs. Un idioma és senzillament l'expressió del geni d'una raça: es el seu temperament; es la seva estructura moral que s'ha creat una forma per a manifestar-se, filla de la seva mateixa substància.

Per això no pot ser substituïda ni mixtificada sense que desnaturalitzi i es degradi la raça que el posseeix, perquè són dos elements consubstancials i és impossible la vida de l'un sens l'existència de l'altre.

Si Catalunya, com creiem tots, i com sentim que ho crida una veu màgica en el fons del nostre cor, està destinada a ocupar un lloc digne entre els pobles lliures, hi ha d'arribar arrapada al seu idioma com a sustentacle inflexible de la seva integritat, i com a demostració viva de tots els seus atributs nacionals. Ha de fer la fatigosa pujada, enrobustida amb el valor moral que dona la plena consciència de realitzar una santa missió, anque tinga defalliments durant

els majors entrebancs. Ha d'arribar al cap d'amunt, pletòrica d'idealitat; auriolada de tota la serenor provinent d'una completa salut espiritual, perquè no tinga vertic quan contempli des del cimeral l'espectacle esplendorós de la Patria redimida.

Creiem que la benemèrita entitat «Nostra Parla» deu tenir la missio de despertar aquest embrió d'artista que resideix en cada ciutadà, fent-li conèixer els encants de l'idioma, les inefables delícies de l'art del bell parlar.

Demostrar que l'inclinació llegendària i natural de l'home envers el seu perfeccionament, trovarà el major apoi en la dignificació del llenguatge. Provar que no pot aquest ésser un segur instrument de cultura, que no sia el nacional per ser l'únic que pot ajustar-se a totes les modalitats.

Ha d'ensenyar que solzament el nostre idioma pot omplir els ambits del cor català; que és la palanca més poderosa per a somoure i alsapremar les virtuts que jauen endormiscades en l'ànima del poble. Que solzament ell l'hi pot comunicar els frisaments de vida nova. Que sols ell pot illuminar-nos. Com si ens otorgués el prodigi d'una revelació misteriosa, oferint-nos la màgica visió d'una patria gran i lliure; única manera de que es formi un estat de consciència colectiva que ens impulsi i ens capaciti per a tots els heroïsmes, i ens convertixi en aguerrits soldats de la gran creuada.

Ha de provar que no pot obrar el miracle un llenguatge foraster que arribaria només a la part externa del nostre ésser; que per més brillant que fos, podria impressionar nostres sentits o produir un enlluernament com un fulgurar de pirotecnia, pero que mai no podria omplir les profunditats del nostre esperit.

Vosaltres, honorables patricis de «Nostra Parla», doctes apostols de la bellíssima doctrina, heu de recordar sempre que el poble no coneix encara prou bé les excel·lències del nostre verb. Li heu de provar que és l'essència i l'aroma de la nostra raça, com ho és de cada una de les flors de primavera el parfum peculiar que destila. L'hi heu de dir que és prou rica per a brodar totes les galanures del més refinat estil; que és prou alta per atrapar la volada del pensament; que es prou dolça per a expressar les tendreses del misticisme; que és prou ardenta per a revelar les tempestats passionals; que és prou enèrgica per a fulminar els més furients anatemes.

Parleu-li al poble de manera que se n'acabi de prendre del nostre idioma; doneu-li al vostre parlar la transparència de les fonts montanyenques quan tracteu qüestions didàctiques o doctrinals; doneu-li la falaguera sonoritat dels cànctics de l'aucellada, quan presenteu la suggestiva visió de la patria futura; poseu-li la flama dels llamps quan excreu als seus detractors.

Ja ho sabem que els benemèris apòstols de «Nostra Parla» se desprenen de personals egoïsmes per a carregar-se de totes les austeritats i convertir-se en una legió de sacerdots qui escampen fruits d'espiritualitat per tot el nostre poble. Per això quan els veig aixecar-se en santa predicació a Valencia, Mallorca, Rosselló i Catalunya, s'em figuren com quatre perns inflexibles que sostinguen el monument i l'altar aon se venera i es glorifica l'imatge alegòrica de la llengua mare.

Per això quan sento el seu crit a Valencia, Mallorca, Rosselló i Catalunya, me les represento com quatre amoroses germanes que en una època de desventures un mal temporal hagués enderrocat la seva llar i devastat el seu patrimoni; i avui, a l'asserenar-se l'horitzó i veure llambregar el primer raig de lluna anunciadora de les grans justícies, se cridessin des del seu lloc d'anyorament; s'allarguessen la mà a traves del mar i per damunt de les muntanyes per a reunir-se de nou, per a abraçar-se en un desvari d'afeccions entranyables i per a aixecar altra volta gallarda i vigorosa la seva casa pairal.

Jo crec que la nostra vila té una catalanitat indiscutible; mes és un deure de tots l'intensificar-la valent-nos, sobre tot, de la difusió i perfeccionament de nostre idioma.

I aquest Casal que ens brinda avui un amorós hostatge per la nostra festa, i que és el baluart aon se fortifica l'esperit catalanesc de nostra vila, ha de ser el centre d'aon irradiïn les llums que deuen guiar el poble i comunicar-li les més sanes concepcions. Ha de procurar-se que l'esclat victoriós d'avui en que passem i aixequem en triomf l'emblema del gloriós idioma vestit amb les gales de les majors solemnitats, perdi com un ressò inextingible en la consciència de tots, i es tradueixi en un intens fervor per la llengua patria, incorporant-la a tots els usos i permetent-li la conquesta dels seus drets llegendaris, fins a obtenir la seva completa sobirania.

SINTESEI DEL CRITERI VALENCIANISTA

(Acabament)

PER EDUARD MARTINEZ FERRANDO

De que les llibertats concorriren al nou amañer dels pobles en l'història bon testimoni ens ofereix el mateix reialme de València, en son moviment cantonal de l'any 73, en que nostre poble obrà per si mateix, com a valencià, prescindint de les ordres de Madrid. I quan el Poder Central envià tropes per a que els valencians deposaren's actitud, aquests abans que la Ciutat fora bombardejada, acordaren que eixissin d'ella vells, xiquets i dones, i custodiar la sucursal del Banc de Espanya. La València de llavors, amb tal conducta, es cobrí d'honor i demostrà merèixer l'autonomia.

Més tart, en juny de 1907, es celebrà una assemblea commemorativa del segon centenari de la pèrdua del Fur Valencià, al Paranimf de la Universitat; per l'any 1908 es constituïa la primera Joventut Valencianista; el 25 de juliol de 1914, al Saló Eslava d'aquesta capital, tingué lloc un «Acte d'Afirmació Valencianista», organitzat per la Joventut de Barcelona, al que assistiren representants de les «províncies» germanes Alacant i Castelló; amb posterioritat apareixia el primer setmanari valencià amb caracter nacionalista, baix el títol de «Pàtria Nova»; en l'estiu de 1915 es reunia un aplec al Puig de Santa Maria per a demanar al Poder Central un crèdit que lliurara son Monestir de la ruina—acte que tenia com una valor simbòlica, per ser aqueix edifici la casa pairal de la Nacionalitat Valenciana—i, per fi, els entusiastes valencianistes de Castelló realitzaven després el lloable esforç de son setmanari «Veu de la Plana».

Tots aquests glatits de l'ànima de València demostren que nostra pàtria va renaixent com altra au Fènix, de ses cendres. Si l'esborrament de la Nació Valenciana no significara ja un crim de lesa naturalesa, el centralisme sempre seria un obstacle a nostra lliure iniciativa, quelcom que ens converteix en homes-autòmats i ens talla les ales per a l'ideal. L'història ens diu qu'els nostres jorns de gloria coincideixen amb els que fruïrem d'autonomia, i quin dubte hi cap, que sols recobrant-la, ens ne serà més facil renovar, sinó superar, nostres èpoques d'or? qui podrà negar que de no haver-se'ns privat de

nostres llibertats, acàs fos avui nostre progrés major que mai?

El centralisme no ha servit més que per a fomentar la secular inèrcia espanyola. La prova és que Basconia i la Catalunya estricta d'ara, les nacions més apegades a ses característiques, són les capdevanteres de l'Ibèria: el fet és més eloqüent que tots els discursos, teorizants i verbalistes, de la majoria dels parlamentaris espanyols.

«Ser o no ser», heu's aci el problema i en ell els valencians, són, els que tenen la paraula. L'esperit catalanesc que, abscondit, com foc sota cendra, serva al fons el nostre poble, és, per nosaltres, verament, una promesa de triomf, un jorn o altre, València, de cara a la vida, hi haurà d'incorporar-se a les modernes corrents nacionalistes del món per a dignificar-se i ennobrir-se davant de tota la humanitat.

Pero éssent València, Mallorca i el comptat de Barcelona, les tres branques del Pi sagrat Catalunya, i havent recobrat el Mediterrani la importància que assolí en dies millors, tots nostres fervents vots son per al més immediat triomf de l'ideal pancatalanista, lograt per mig d'un lligam polític, més o menys ample, que bé poguera ésser la federació de les esmentades regions i que realitzant de bell-nou l'Unitat catalana, fera tornar altra vegada a nostres mans el ceptre imperial de la «mare nostrum» per a invadir nostre comerç el món, per a assegurar la eternitat del nostre esperit.

APLEC DOCUMENTAL HISTORIC SOBRE LA CATALANITAT
INCONCUSA DE VALÈNCIA.

Molts segles abans de qu'els lleidatans prenent la major part en la reconquesta de València pogueren fer, cridant, plens de goig, per tots els àmbits de sa ciutat, la frase històrica *Leida l'haforat*, que'els historiadres clàssics ens parlaren d'una *ethnos ibèrica*, que ocupava l'extensió de terreny integrada pel migdia de la Fran-

(1) «Antologia de las Cortes de Cádiz, arreglada per Rafel Comenge, Madrid, 1909, pág. 422.

ça i el llevant de l'Espanya, és a dir, de des Provença fins a Múrcia, quedant, per tant, el territori de l'antic reialme valencià, que coincidí més o menys amb el de les tres «provincies» actuals, enclavat dins d'ella, circumstància bastanta per a afermar sa catalanitat des de temps remotissims, anteriors a la Reconquesta. Amb posterioritat en aquesta, la corroboren les següents dades bibliogràfiques, que insertem per un ordre invers cronològic, com qui dona cada vegada més autoritat a sa tendència renacionalitzadora, per a que el valencianisme deixi d'ésser el que fins ara ha sigut: quelcom tan indefinit i curt d'aspiracions que s'aturà, embadalit, en lo pintoresc i reduït a tan estrets límits restava condemnat fatalment a l'esterilitat. Pugué pendre l'altíssima volada d'àliga cabdal i sols iniciava el tímid revoloteig de la boja i virolada papallona.

Las cites a que al·ludim, fem constar que a excepció, de les d'en Prat de la Riba, Mossèn Bernat Boades, i del Rei en Jaume I, totes les demés son d'autors valencians, heu-les ací:

Prat de la Riba: «Quant ja'l poder polític de Roma havia saltat a troços, varen sortir a la llum de la història els vells pobles soterrats, cadascú parlant sa llengua, i la vella *ethnos ibèrica*, la primera, feu ressonar els accents de la llengua catalana des de Murcia a la Provença, des del Mediterrà al mar d'Aquitània. Ligurs Gaèlics i Tartesiens, Grecs i Fenicis, Cartaginesos i Romans no havien fet recular ni un pam de terra al nostre poble. Les fronteres de la llengua catalana eren les mateixes que assenyala a la *ethnos ibèrica* el més antic dels exploradors historiadors.» (La Nacionalitat Catalana, cap. VII, Barcelona, 1906).

Cerdà i Rico: «Pues, como advirtió muy bien el maestro Rodriguez en su *Bibliografía Valencina*, págs. 26 y 27, bajo el nombre de Catalanes se entendían éstos y los Valencianos, por ser todos de una misma lengua, desde principios de la reconquista y por más de 200 años; y aun hoy no se distinguen ambas lenguas sino en el dialecto y ciertos idiotismos.» (En ses notes a *La Diana* d'en Gil Pol, pàg. 490, Madrid, 1778).

Ximen, parlant de Fr. Antoni Canals, escribia: «El maestro Echard, como vimos le llama *Catalán*; pero tiene la disculpa de que, antiguamente, llamaron así a los valencianos, por aver sido poblado este Reyno por la mayor parte de catalanes y provenzales; aver tomado de ellos la lengua; y estar tan confinantes como es notorio,

las dos provincias de Cataluña y Valencia. I por esso dixo Gerónimo Pau, que no esa temeridad que algunos escritores hubieran llamado Catalanes a los Valencianos y Mallorquines; pues tienen de ellos el origen y la lengua». (*Escritores del Reyno de Valencia*, v. I, p. 365).

Francesc de Montcada s'anomena català al parlar del «Que nuestros antiguos catalanes nos dejaron «en sa *Expedición de catalanes y aragoneses contra turcos y griegos*,

Escolà, partidari de la castellanització del reialme diu que aquest «fué poblado desde su conquista casi toda de la nación catalana i tomó della la lengua y están pardañas y juntas las dos provincias, por más de trescientos años han pasado los deste reino debajo del nombre de catalanes, sin que las naciones extranjerias hiciesen diferencia ninguna de catalanes y valencianos. De aquí se entiende que Pandulfo Colonucio dixo que el Papa Calixto III era catalán de nación, siendo valenciano, y el «*Regestrum Hitoriarum*» dixo lo mismo de nuestro compatriota San Vicente Ferrer. Y porque Bartomé Faccio Panórrmita, Eneas. Silvio y Espiegelio, cuando cuentan por menudo los reynos y estados de este rey don Alonso en España, sólo hacen mención de Aragón y Cataluña, passando por una misma tierra y nación Cataluña y Valencia. De aquí se vió en un grande inconveniente, que quanto se podía escribir de los nuestros en particular y de sus jornadas y hechos notables en guerras, salía a la luz bajo el nombre de catalanes, sin hacer mención de los valencianos en su propio nombre.»

Referint-se a la Crònica d'En Muntaner, afegeix: «Y debe estar advertido el lector, en este y otros escritores que en su escritura jamás hacen división de Valencianos y Catalanes, sino que por el nombre de catalanes se entendían los unos y los otros por ser todos de una misma Lengua desde los principios de la Conquista y por más de doscientos años» (Llib. I, cap. XV, f. 108, i llib. III, cap. V, f. 593 de la *Historia General del reino de Valencia*).

El P. Antist, feu la següent afirmació: «San Vicente predicaba en catalán, porque antiguamente el lenguaje valenciano no se diferenciava casi nada de aquel otro, como quiera que Valencia fué poblada de Gente Catalana» (*Vida de San Vicente Ferrer*, part I., cap. VI, f. 46.)

Baltasar de Romaní, capsalera que hi posa a una traducció seua: «Las obras del famosísimo filosofo y poeta Mossen Osias Marco, CABALLERO

VALENCIANO Y DE NACIÓN CATALANA... Ha sido impresa la presente obra en la muy noble ciudad de Valencia, por Juan Navarro. Acabóse a diez de Marzo, año MDXXXIX.»

Mossèn Bernat Boades: «E axi quels moros foren fora de la ciutat de Valencia, lo Rey lan fae poblar de fadrins e fadrines de Leyda, e daltres lochs de la ribera del Segre e del Sió.»

«E forenhi eretats molts de Catalunya honorablement, e molts fills de baróns, e de nobles, e de cauallers, e homs de paratge de Catalunya hi varen restar, dels quals baxan los plus nobles linatges quey ha en Valencia, e apres ni varen anar daltres. E veus aci per hon Valencia es appellada la noble, perço que de Catalunya hi ha anada molta gent noble. El rey en Jacme los va doner leys e furs per hon be e loablement sen regissen, els va donar que parlassen la lengua catalana, sobre tot lo qual los aragonesos varen moure brugit e querelles; mas lo Rey los dix tals rahons que ells hagueren a callar.»

(Libre dels feyts darmes de Catalunya capítol XXIII)

Sant Vicents Ferrer, trobant-s'hi a cert indret fronteric a Castella deia en sa prèdica:

«Vosaltres de la Serrania qui estats en mig de Castella e de CATALUNYA, e per ço prenets algun vocable castellà e ALTRE CATALÀ.» (Estudi sobre els sermóns valencians de Sant Vicens Ferrer que es conserven manuscrits a la Biblioteca Metropolitana de València, pag. 22, cap. II.—Originalitat dels sermóns, fins a que's dirigien.)

Fra Francesc Eximenis: «Per totes estes coses e raons ha volgut Nostre Senyor Déu que poble valencià sia poble especial e elet entre los altres de tota Espanya, car com sia vingut e eixit *per la major partida de Catalunya* e li sia al costat, empero no's nomena poble català, ans *per especial privilegi* ha propi nom, es nomena poble valencià.» (Introducció a la seva obra *Regiment de la cosa pública*.)

Muntaner: «E com la dita ciutat (*Murcia*) hach presa e poblada tota de cathalans e aixi mateix Oriola e Elx e Guardamar e Alacant e Carthagenia e los altres llochs; si que siats cert,

que tots aquells qui en la dita ciutat de Murcia o els davant dits llochs son poblats, son vers cathalans e parlen del bell catalaneschs del mon, e son tots bons homens darmes e de tots feyts, E pot hom be dir, que aquell es dels graciosos regnes del mon; que en veritat vos dich, que entre tot lo mon yo ne altre no pot saber, que dues provincies sien millors ne pus gracioses de totes coses com es lo regne de Valencia e lo regne de Murcia.»

«E es veritat que yo En Ramón Muntaner en aquella saho vingui en Sicilia de Romania, e demani licencia al Senyor Rey que yo pogues anar en les *parts de Catalunya* a pendre ma muller *que havia affirmada fadrina en la Ciutat de Valencia* be havia Xanys». (Crònica caps. XVII i CCLI)

Jaume I, s'adresa als Consellers de Barcelona d'aquesta manera: «E no trobara que en tot lo Regne de ualencia age poblat de xptians oltra XXX milia homens e per zo quar nos hauem vist quel Regne no ha son compliment domens ni de gent uolem loy fer, car segons semblanza nostra, ben deuria auer C milia xptians en el Regne de ualencia. E pus no y son plus de la suma desus dita uolem y fer cumpliment de tants con nos y poyrem alongar a honor de deus et a seruizi de xptianisme e nostre. On nos uos deim eus pregam que uos altres que triets en vostra ciutat aquels homens que sien de valor e qui no agen heretats on pusquen uiuir complidament en nostre habitatge. E si son II o III frares e la un es heretat els altres no, volem aquels qui heretats no son heretar en aquest Regne que Deus nos ha donat. E uolem que eligiats entre vos II prohombres qui conosquen los locs e les terres que nos los mostrarem.» «E voldrem que facen recidencia el logar on los heretarem e nos enfranquir los em a V ans. E no aiats paor de enuiar que uos nos heretarem prou. E aquests prohombres quens trametrets sien ab nos lo primer dia de Giner primer vinent senes tota triga. Datum in ondara VI Kalendas decembris Anno domini M^oCC^oLXX^o»

(*Llibre Verd*, v. II, f. 174)

LA "ENEIDA" A CATALUNYA

PER LLUIS NICOLAU D'OLWER.

Les més antigues biblioteques monacals de Catalunya, hereves de tradició visigòtica i, més encara, del renaixement carolingi, eren abundantament fornides de textos clàssics, entre els quals, d'una manera predominant, Virgili. A la mort de l'abat Oliva (1046) n'eren inventariats a Ripoll, entre textos i comentaris, sis; i en 1147 al capítol de la Seu d'Urgell existien una «Eneida» i un Virgili complet. Els clàssics llatins, però, aquí, como a tot-arreu, literàriament eren morts en els segles romànics i gòtics. Tan-sols els més acostats de la decadència, com Boeci, i els que tenien una valor anecdòtica i exemplar, com Valeri Màxim, influïen la producció llatino-ecclesiàstica i, a través d'ella, la de les noves llengües. Virgili, més que d'altres, era conegut; però son renom s'estenia com el d'un vident que profetava la neixença de Jesús, o el d'un nigromàntic que obria les portes infernals. Així el conegué l'Alighieri. La valorització literària dels clàssics havia d'ésser la primera etapa del Renaixement.

Dels escriptors catalans és En Bernat Metge el primer que es mostra influït per la «Eneida» fins al punt d'imitar-ne i traduir-ne del llibre VI en III del «Somni» (1398).

En 1424 la ciutat de València pagava cent florins anyals al poeta venecià mestre Guillem «per treballs de llegir publicament en la Casa del Concell lo llibre de Virgili, «Eneidos». I quatre anys més tard (1428) Henric de Villena en el «Prohemio» de la seva traducció castellana de la «Eneida» diu que ja havia estat duta, bé que «solo diminutivamente e menguada» a l'italià i al català. La versió catalana que al·ludeix seria, doncs, una obra semblant als «Fatti d'Enea». Aquest abreujament català o la versió d'En Villena—més probablement aquesta—devia d'ésser la que fou inventariada entre els llibres del conestable de Portugal, nostre Pere IV (1466).

A l'hora que que el Renaixement fecundava les cultures amb ço que d'etern hi ha en la de Grècia i Roma, el nostre poble, deixant d'ésser europeu per esdevenir espanyol, es tancava en un migrat tradicionalisme o s'ajupia a un provincialisme vergonyós. Així quan la literatura

clàssica anava incorporant-se, per mitjà de traduccions, a les literatures modernes, fora endebades de cercar un moviment anàlog en la literatura catalana.

En Torres Amat ens diu que les obres de Virgili traduïdes en català per Jacint Cicart eren conservades manuscrites en la casa Madxarell de la vila de Sampedor. En Jover qualifica d'«excelente» una traducció mallorquina de Virgili que en 1832 deixà frustrada la mort del doctor en Medicina per Montpeller Joan Nicolau i Seguí. El començament d'una versió de l'«Eneida» en vers indecassil·lab per En Miquel Victorià Amer fou publicat en el «Calendari Català» de 1881. I això és tot...

L'obra en la qual dos mallorquins fracassaren un altre mallorquí hi ha triomfat.

Era l'hivern de 1912-1913 i mitja dotzena d'amics esperavem frisosos un esdeveniment d'aquell que ningú no se n'entera però que poden ésser transcendents per la vida literària del país. Una nau llatina havia de dur-nos un tresor: la «Eneida», en català. La nau.

«Navis, quae tibi creditum
debes Virgilium!»

arribà a nostres aigües, i una nit tempestuosa, en una petita sala de l'Ateneu, mossén Llorenç Riber, amb la seva declamació càlida i trèmula, ens anava desgranant els episodis més suggestius de l'epopeia virgiliana.

I en oir cantar en bells estramps catalanescs la tempestat que destruí l'estol d'Eneas; les amors de aquest amb Dido, tragicament finides; el pressagi de Laocoont i la perfídia aquea; l'ardua navegació i la mort d'Anquises; el certamen de ballestes; la devallada als inferns i la profecia del poder de Roma; les lluites pel domeny del Laci; l'amistat de Nis i d'Eurial, la mort coratjosa de Camil·la...; en oir cantar de tal manera els misteris del món i les passions dels homes, si hagués tingut autoritat per fer-ho jo li hauria dit: «Tu, Marcellus eris» Tú seràs aquell qui durà a la llengua catalana ço que de més vell els llatins escrigueren en hexàmetres; i el teu arromançament valdrà per una nova creació, car tú ets un poeta!»

Aquest és precisament el secret de la versió de mossén Riber. No pot traduir bé d'una llengua a un altra qui no les domini totes dues. Però, a més un poeta sols pot traduir-lo un poeta.

La força creativa d'un mot, la suggestió de la imatge entrevista, l'encant d'una onomatopeia.

«el sentit segellat a la Gramàtica», és a dir, l'essència de la poesia,—que molt sovint es perd en ço que és igual i es conserva en ço que és equivalent — només pot trobar-ho un poeta.

D'altra banda, un poema només pot ésser traduït fidelment—si fidelment vol dir donant idea de l'original—que en vers. No basta de «traduir» el fons: cal «no trair» la forma. Fons i forma, són tan importants l'una com l'altra en qualsevol obra literària. Els amplaments sonors i diversament construïts hendecasil·labs paroxítons lliures de mossén Riber, són per mi l'equivalent més fidel dels exàmetres llatins. Uns i altres tenen—salvant sempre les diferències essencials d'una prosòdia a l'altra—la mateixa elasticitat, la mateixa noble cadència, la mateixa antiga tradició i la mateixa capacitat heroica. Una forma, «cruent» com l'hexàmetre clàssic ha de traduir-lo una altra forma vivent, com l'estramp; però una forma morta com el pseudo-hexàmetre català—fred, artificios, encarcerat, contrari al

geni de la llengua—només podria fer que escarnir-lo.

Al llenguatge de la «Eneida» catalana ja no sabria fer-li pas cap objecció. Mossén Riber torna a llançar al corrent de la paraula viva mots i formes que en la toponímia s'havien fosilitzat i expressions que tenen l'encant trescentista dels textos lulians; ell, sense allunyar-se massa del llenguatge parlat, sense disfressar la opulent saba mallorquina que tenen totes ses obres, l'enobleix de formes clàssiques tal volta dutes per primera vegada al català. I de tots aquests elements—informats per un bon gust de renaixement florentí—en brolla el més pur i equilibrat «sermo urbanus» que d'En Metge i En Canals ençà hagin usat les lletres catalanes. «Sermo urbanus» era també el de Virgili i el de tots els poetes de Roma.

Per totes aquestes qualitats, pel «limae labor» constant, fruit d'haver servat com ningú el precepte horacià

«nonumque prematur in annum

membrans intus positus,

jo no dupto d'afirmar—i no és pas la bona amistat qui m'ho fa dir—que l'«Eneida» de mossén Riber és una traducció perfecta i un monument de la nostra llengua.

(De La Veu de Catalunya)

EL CENTRE REGIONALISTA DE MALLORCA I LA NOSTRA LLENGUA BATEG VITAL

Quan el *Centre regionalista*, tot duna d'haver-se constituït, acordà recullir la funció de la ensenyança de la nostra llengua, (odiada del govern central, i desatesa vergonyosament per les entitats i autoritats regionals) bé sabiem tota la valor política i transcendència social de dita funció, i esperavem que no serien pocs els qui se matricularien.

Però, ni de lluny somniaven que la necessitat que intentaven satisfer fós tan fonda ni tan apremiant; car coneixiem el llenguatge pintoresc de les nostres classes il·lustrades, i no podíem ignorar el grau de rebaixament on eren arribats els nostres vells, qui s'avanen encara de no saber llegir en la propia llengua: uns amb l'excusa pueril y farisaica de que no escrivim així com ells parlen; altres, convençuts de que el nostre

dialecto no té raó d'ésser, i per lo tant, val més escriure en la llengua oficial, molt més estesa, per tal de que ses idees genials no es quedin tancades dins el cercle d'aigua qui'ns envolta, sinó que les puguem entendre cent millions de persones; alguns finalment, enlluernats només per la sonoritat i harmonia del *idioma de Cervantes*, únic entés per Déu Nostre Senyor, parlant ja per Jesu-Crist i pels sabis de l'antiguetat romana i grega, etc., etc.

I vetaqui que de dins aquesta podridura de la propia dignitat, borlla un estol de joves de totes les condicions socials, qui senten la necessitat d'estudiar la llengua natural, de estil·lar el seu verb, per tal d'asimilar-se més facilment l'esperit espiritual de la raça, i de donar forma escient a les propies concepcions.

Es aquest un símptoma de recirculació vital, una manifestació primària de la pujada de la saba dins el tronc i les branques del arbre de la pàtria, esmortuït per l'ivern de la nostre decadència, segons la bella i gràfica semblança del *mestre*, el plorat Prat de la Riba. Es un renouement de primavera qui porta en si, cants d'aucells i misteri de nius, reverdir de natura i bellesa de flors: tot l'avenir ple de promesses en maravellosa progressió ascensional. La joventut, s'acosta a nosaltres i això és hermosa penyora de bondat i de renaixement. La joventut, l'enamorada del ideal sent la fascinació de la llengua pròpia, pondera la altíssima valor d'aquest instrument insubstituïble de cultura, i en fa l'apreci que mereix i posa de sa part el sacrifici personal que s'és mester.

Sempre ens han inspirada una llàstima repulsiu les persones qui poden campar just amb el

seu subdialecte familiar i quasi instintiu, indicatiu evident del seu vulgarisme, de la seva buidor de cor i duresa de closca; i per això l'espectacle d'aqueixos joves assedegats de cultura en sa forma més patriòtica, ens és altament esperançador i contrapassa els més falaguers optimismes.

El *Centre Regionalista* compta com una menudència el sacrifici que s'és imposat i els dispendis que li ocasiona, car s'en promet una òptima retribució en patriotismes i en desvel·lament de consciències adormissades.

Registram am fita blanca dins la nostra incipient història, el fet d'haver hagut de deixar el primitiu local, per insuficient, i d'haver-nos mudats al actual, més cèntric i espaiós i per tant santuari més digne de la nostra parla i dels nostres ideals.

(De *La Veu de Mallorca*)

POESIA MALLORQUINA

AGONIA TARDORAL

En l'horitzó morat i fred s'és extingida
dins boires de tardor, la claretat del sol;
les fulles van caient, o jova desfollida,
i els besos autuminals vos han vestit de dol.
Aneu per dins el bosc obscur i solitari,
el poble, a vostres peus, s'apaga tristament
i tenen els pinars un aire funerari

i apar, que, entre les fulles, se senti resà l'vent.
Vostres suspirs se perden dins la buidor llunyana,
pel caminó travessen dos vells esporuguits
i s'extingeix pels aires la veu d'una campana.
—Sumiu-vos dins la flaire que'l bosc de pins envia!
Demà quan els pinars ja sien adormits,
boirosa morireu amb la claror de dia.

A LYDIA

—O dona que guaitau els camps deserts
en la finestra d'aquell temps llunyà,
en la finestra aon l'amor brotà,
amb clavells rojos, a tot vent oberts!
Quan espargireu, pels camins incerts,
les flors que la bellesa vos donà,
no sospitareu que l'hivern, demà,

deixaria els camins de neu coberts.
Marcida l'aura de la joventut,
en vostre vell casal desamparada,
vos estremiu amb un immens dolor
al contemplar la vasta solitud
i dins el fred d'hivern i la nevada,
sentiu com vos abrusa el foc d'amor.

MIQUEL FORTESA.

POESIA CATALANA

ELOGI DELS HOSTALS

Aquella vetlla calitjosa i freda
 anuncia 'l retorn de la tardor.
 Feia tres dies que tornà a la cleda
 el remat de cabrits i que 'l pastor
 havia dit «Tindrem la tramontana
 abans la lluna nova fassi 'l plé»
 y 'l vent ja omplia d'udols la quintana
 i ara mateix esbullava un pallê.

Dintre la cuina les moces cantaven
 i ja la llar s' abrandava roent.
 Dels vells clemastecs dos olles penjaven.
 Dalt del escó el gos roncava clement.
 I l'hostaler va cridar dés la porta
 «Au que ja sento dringá'ls picarols!
 ves a cercar les lletugues de l'horta
 i posa a coure depressa'ls fesols»

Llavors la cuina sonava feinera
 amb el dringar de tants plats i tupins.
 Posà uns tions a la llar, l'hostalera
 i va escamparse una flaira de pins
 que omplí la cuina d'olor de reïna.
 De la pineda l'ardent visió
 talment sorgi, dins la fosca meçquina,
 amb un esclat de delectació.

O 'ls trajiners quina fressa que mouen!
 Ara 'ls sagals han entrat a la cort
 a du 'ls cavalls fadigats. Encar s'ouen
 els picarols. Sona lent i somort
 el cant dels moços a fora l' eixida
 i'l cantellut parlar dels majorals.
 Ara les moces ja han fet l'amanida
 i han ordenat una mica el trasbals,
 Entren els homens i les riallades

trenquen aquella suau tebió.
 Ara les moces van adelerades
 amb una mena d'indecisió.

Fora 'l portal passa ruada i lleugera
 la tramontana amb trontoll de torment,
 amb sa cançó de gemecs i quimera
 i amb el seu ròsec d'adoloriment,
 i mentre a dins hi floria la vida
 entre cançons i entre flaire de pins,
 a fora passa la vida rendida
 que fuig omplint la foscor dels camins.

Altres vegada segueixen sa via
 dins la nit fosca florida d'estels.
 Vora els camins penetrant s'estendia
 el viu perfum dels florits xuclaments
 i 'ls trajiners i'ls sagals dormitaven,
 sonava sols la veu dels majorals.
 Dins llurs cervells ensopits, fulguraven
 aquelles hores mortes als hostals
 amb llussons d'una carícia alada,
 com una mena d'enyor del insti,
 que'ls feia veure la fosca més clara
 i trobâ alegre i mes curt el camí.
 Aquell camí que era tota sa vida,
 (llisa com ell) ignorant i perdut,
 que'ls hi guardava la joia marcida
 i'ls hi robava tanta juventut.

Arreu dels camps cantaven cogullades,
 el jorn novell s'era alçat esplendent
 i'ls pins tenien les copes daurades
 de tan de sol com brollà d'Orient.

JOSEP MARIA GIRONA.

POESIA ROSSELLONESA

LA PAU DEL LLOP

El bovè amb son parell llaurava bon mati,
la llum just platejava el front de la comella.
Renyagant els caixals, el llop del bosc surtí
poc a poc; bota, i l'encranca a la gargamella.

La fera ja s'el sén dins la gola, el boti
que sola 's calarà sense fill ni femella.
Però 'l pagés s'hi torna a bells cops de manti,
mentres sa espatlla a doll vessa de sang vermella.

Lluiten tot el sant dia. El sol puja. El sol cau.
Vé la nit... Mentre'l llop l'hi diu: «Si vols la pau
Pactem!—diu,—Jo ya'n tinc prou, Doncs anem-s'en a casa,

Tu per llà, jo per ci. I amics.» L'home s'ho creu.
Tan laç és i tan bo! Va per plegar l'arreu.
I, en el crepuscol quiet guaiten dos ulls de brasa.

PAU BERGA

Setembre 1917

SECCIO CRITICA

LLIBRE DE NOTES DE LLUIS BONIFAS I
MASSO, ESCULTOR DE VALLS, *comentat*
i publicat per Cèssar Martinell, arquitecte de la
Ciutat. (E. Castells impressor, Valls, 1917).

En aquest moments que tant torben els sentits les ventades de dolor i corrupció que's congrien en casi tot el món, ens arriba de la ciutat de Valls la flaira d'unes gloses per tot concepte encantadores.

En Cèssar Martinell, arquitecte, ha teixit darrerament aquestes gloses. En Lluís Bonifàs, escultor, en el segle XVIII espargí—potser inconscientment—l'olor i la bondat de la seva ànima per sobre les planes d'un llibre de paper de fil relligat amb cobertes de pergami.

En Cèssar Martinell ha obert devotament aquest llibre, i l'olor i la bondat d'aquella ànima catalana del segle XVIII,

han tornat a florir, fent que les *notes* de l'escultor de Valls produïssin la naixença de mil volums que avui ajuden a avivar la flama d'altres mil ànimes catalanes daleroses de perfecció i seconda activitat.

Si en Bonifàs fou pròdig d'intimitats, en Martinell ha volgut ésser auster en el comentari; ha volgut ésser pulcre i prudentíssim en la lliçó que de ben pensar, ben obrar i ben sentir ens dona. Com el que fa l'elogi de les virtuts d'un cordial amic que se limita a nomenar-les simplement.

Quan en Martinell parli—com ens ha promès—del Bonifàs *artista* en lloc del Bonifàs *home*, ja de segur no guardará tan respetuosa disciplina del propi pensament; i és que per bé que estiguin les obres artístiques de l'escultor setcentista—no les conec prou per formar-ne precis judici—mai, crec, que imposaran tant com el fons psicològic, com l'esperit fonamentalment religiós, com l'equilibri moral i sentimental del mateix.

Bé és veritat que hi ha una gran relació entre la fesono-

mia artística d'una obra i la fesonomia psicològica de l'autor qui l'ha creada, però estic en l'idea que si veiés la figura que de la Verge de l'ermita de Paretdelgada esculturà Bonifàs després de l'incendi del primitiu retaule, no'm causaria tanta d'impressió com la que vaig sentir al saber que dins d'aquesta nova imatge hi col·locà Bonifàs la pols de l'antiga Verge calcinada *que se diu que la trobà un pastor*, que se deya *Peredelgado*... En Bonifàs vol ésser més que artista; vol exaltar el valor espiritual de tradició popular que és independent de la forma artística i de la impressió que reb pels ulls l'home humil qui resa dins les ermites. Ens diu molt bé en Martinell que amb tal acte feu Bonifàs *ofrena de sa vanagloria a la Tradició*, això és, se convertí piadosament d'escultor que era, en sacerdot de la Tradició. Això en un artista del segle XVIII, tan fastuosament barroc com Bonifàs, doblement meravella. Més bé sembla acció d'un *anònim* artista de l'edat mitja que mai hagués sospitat les línies lliures del setcents... I és, potser, que el fons general de l'esperit català no tramudà de manera essencial amb la revolució del renaixement, sinó simplement de manera externa. Catalunya cristallitzà nacionalment en l'edat mitjana i l'escrupulosa devoció que actualment—i per ventura i salvació nostra—encara servem a la tradició, podria ésser vestigi i heretatge directe d'aquella Catalunya tan jovenívolament clàssica; i aquest exemple admirable de Bonifàs en plé segle XVIII i donat al superior deliri del barroquisme, que era l'escultura, ens confirma en aital creença i fa que confiem en un prompte rebrotament que eternitzi ja la nostra consciència nacional.

Altra cosa inefable de Bonifàs que fa també que el consi-

derem—ademés d'home eminent—un signe de la virtualitat del caràcter català en època en que estava tan generalment entenebrit, és son perfecte sentit de mesura. Hi ha que veure amb quanta naturalitat descriu un succés sobrenatural que ell presencià i del qual en dona testimoni. Roba el cor, verdaderament, la manera tranquil·la com conta el miracle de la Verge del Lladó, i'l sentiment de la més alta fervor cristiana que dins ses paraules infiltra: ... *amís o Lluís Bonifàs a fer venir un dau de Plate, a la Verge del Lladó dels Pares Caputxins de esta de Valls, per possarli una Corona Nove que Se ne Cuida Antón Baldrich de esta Y Crech jo que la paga. I és de Notar lo que ne succey I es quan Clavi lo ferro al Cap de la dita Verge, per fer venir lo dit dau a loego que feu setla pedre de Cap, eixí una fregancia de a quell dit Cap com si agestat, no fregancia de esta vida, sino fregancia esperitual, i dita fregancia dura fins al terzer Cop de ferro, I al segon de ferro, feu aulurar al fadri, que tenia allí, que se deya Mariano novelles fadri escultor també la Senti, dita fregancia, I la corone es Daurada I ab un paneret de flos al Cap de dita Corona.*

Des d'aquestes planes ens és gratíssim agrair a l'amí Martinell, com a catalans gelosos que som de tots els fruits que ha donat la nostra patria, el que ens haja fet conèixer tan bellament, tan amorosament, tan pulcrement, el fons psicològic de l'home que no coneixiem més que externament per alguna de les seves escultures, l'ànima del català setcentista que conservava íntegre el tremp i la característica de fill llegendari de la seva terra, quan aquesta estava embolcallada per amplex vells de bastardia.

GUILLEM FORTESA.

DE LES NOSTRES TERRES

En el Saló Consistorial de la Ciutat de Mallorca dissertà el dia 15 d'aquest més l'eximí poeta D. Joan Alcover sobre la «Joventut de Mistral». L'ocasió d'aquesta conferència, que li fou encarregada per los professors de l'Escola Normal de Mestresses, li feu comparar l'ànima de Provença amb l'ànima de Catalunya, diguent que si bé Catalunya no ha tingut un cantor tan representatiu com Mistral ha sabut servir amb més energia i virilitat la mateixa vida de la seva ànima i li ha sabut imprimir una trajectòria seguint la qual ha de devenir fecunda. Amb les obres de Mistral, digué, es veu, així mateix com l'ànima de Provença es sobrevia a si mateixa.

* * *

Ens plau poder consignar que totes les conferències que setmanalment es venen donant al Museu Diocesà de Mallorca són dites en llengua del país. No més les donades pel Sr. D. Gabriel Llabrés foren pronunciades en llengua castellana. Es més d'extranyar això succeint que dit Sr. Llabrés ocupa la presidència d'una entitat tant essencialment mallorquina com és la Arqueològica Luliana.

* * *

A Eivissa s'ha inaugurat una entitat «Centre d'Acció Social» que creiem que serà de gran profit per l'agermanament de les terres de llengua catalana, ja que de sos principals objectes són l'estudi de l'història i llengua regionals.

* * *

Les classes de llengua catalana, que en el Centre Regionalista de Mallorca dona Mn. Antoni M. Alcover, s'han vist aquest mes de Febrer més concorregudes encara que l'anterior. Vistes les principals qüestions de fonètica i ortografia començarà aquets dies Mn. Alcover l'explicació de les regles de la sintaxis catalana, que tan relegades han estat fins pels mateixos litetats de la nostra terra, donada la gran influència sufrida a causa del domini de la sintaxis castellana.

* * *

Han estat elogiades unànimament per la premsa de Mallorca les darreres obres del poeta mallorquí Mn. Riber; la traducció de l'Eneida de Virgili i l'aplec de poesies religioses titolat «Les Coronas».

* * *

El Centre Regionalista de Mallorca ha emprès també la tasca de elevar la cultura i la dignitat social de la classe obrera. A tal fi està estudiant els procediments per instal·lar càtedres gratuïtes de les diferents branques de ciència que són més necessàries a l'element obrer i que per deficiències de l'ensenyança oficial s'en veu absolutament mancat. Naturalment totes les explicacions i conferències seran en la llengua de Mallorca.

* *

Pel diumenge dia 3 de març hi ha anunciada a tota Mallorca una gran festa cultural-regionalista. Ha estat organitzada per l'entitat «Minerva» d'Artà i hi pendran part activa entusiastes elements del Centre Regionalista, amb la qual festa donaran començ a sos actes de propaganda patriòtica.

* *

S'ha constituït l'Agrupació Escolar Valencianista, la inauguració de la qual tingué lloc el dia 25 de gener passat amb una vetllada presidida per En Jaume Poch catedràtic de la Normal. Parlaren, ademés, els senyors Tomàs, Cunyat, Thous i Guaita.

D'ara endavant hauran lloc en la novella entitat els «Dijous Valencianistes» i en ells es descapdellaran temes exclusivament sobre les diverses manifestacions de l'intel·lecte i els sentiments valencians.

Es aqueixa institució un nou vot del nacionalisme que sens dubte ha de donar fruit saborós.

* *

La «Unió Valencianista Regional» ha obert en el seu casal un cicle de conferències.

La encomenada al poeta Bayarri, versaba sobre «Essència crítica d'en Pinazo. En Pinazo i la crítica.»

A l'ample saló del Círcol hi acudí molt públic, qui tributà cordials demostracions d'afecte al conferenciant després de sa bella dissertació.

En una reunió de catalans del Principat celebrada en l'Ateneu Mercantil de Valencia el dia 24 del corrent, es va acordar constituir una entitat, que tenint per objecte l'estudi i defensa dels interessos mercantils de les nostres regions, tendirà a la major confraternitat de les mateixes.

* *

A Vilafranca del Panadés s'ha constituït la comissió organitzadora de l'Homenatge al mestre En Milà i Fontanals, iniciat per la Delegació de «Nostra Parla».

Oportunament s'obrirà un concurs de treballs que estudiïn tots els diversos aspectes de l'obra magne d'aquell gloriós vident i enamorat de Catalunya.

* *

El dia 2 del corrent la «Associació Catalana Verdaguer» de Sant Marii de Provençals, celebrà una bella festa patriòtica amb motiu de l'aniversari de la seva fundació. Al dit acte assistiren en representació de «Nostra Parla» els Srs. Joaquim Civera i Josep Baró pronunciant aquest un excelent discurs en lloança de la Llengua Catalana.

FABRICA D'ARTICLES DE LLAUNA
FERRO, ZENC I LLAUTÓ

DE

SAMUEL SANRAMA

Despaig: **Rosal, 12** - Tallers: **Salvà, 11**

ESPECIALITAT EN LA CONSTRUCCIÓ
DE FANALS PER A FERROCARRILS

BASTONS : PARAIGUES
OBJECTES PER A REGAL

La Parisién

Concell de Cent, 344

(entre Roger de Llúria i Bruch)

Pintura Decorativa

J. BARÓ

TALLER:

Diputació, 199-botiga

La Veu de Mallorca

PUBLICACIÓ SEMANAL

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

ALMUDAINA, 6. CIUTAT DE MALLORCA

Suscripció trimestral 1 pta.

Bàscules

Caixes per a Capdals

Parlament, 9.

(Interior.)

BARCELONA

**Pibernat
Barcelona**

res. / 170